

© LUC VAN DUICK

EENVOUDIGE INGREPEN BESCHERMEN VOGELS

Enkele vogelsoorten namen de laatste decennia sterk af in Vlaanderen. De landbouwsector kan helpen om het tij te keren. Vaak zijn wat aandacht en eenvoudige ingrepen voldoende. – *Sofie Vergucht, VOC Merelbeke*

In de jaren 70 bedroeg de populatie van de boerenzwaluw nog zo'n 100.000 tot 200.000 broedparen. Vandaag zijn dat er 20.000 tot 30.000. De landbouw is in die periode ingrijpend veranderd. Door de schaalvergroting werden de stallen groter. Door de opgelegde regelgeving rond hygiëne werden ze dichtgemaakt. Er is minder variatie in de geteelde gewassen en ook het aantal bloemen- en grasstroken verminderde. Dit alles had een ongewild effect op de broedplaatsen en het beschikbare voedsel voor heel wat vogels.

Toch kan je al met enkele eenvoudige ingrepen een positieve bijdrage leveren aan het vogelbestand in Vlaanderen. Heel wat vogels leven op akkers en weiden en zijn dus voor een stuk afhankelijk van hoe de landbouwer die beheert. Als land- of tuinbouwer ben je de geknipte persoon om heel wat vogelsoorten een duwtje in de rug te geven. En je profiteert mee,

want valken en uilen houden je akkers muizenvrij en zwaluwen en mezen zijn grote insecteneters.

Hang nestkastjes

Nestkastjes ophangen voor roofvogels of andere vogels is een kleine moeite die niet alleen de vogels ten goede komt, maar ook een belangrijke meerwaarde biedt voor je bedrijf. Vogels voeren zich maar al te graag met insecten zoals muggen en vliegen, en roofvogels, zoals valken of uilen, houden de populaties van veld- en woelmuizen onder controle. Dit zit ook ingebakken in de nieuwe IPM-richtlijnen. De richtlijnen voor de geïntegreerde teelt schrijven een aantal maatregelen voor, waardoor je het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan beperken. Het komt erop aan om op en naast je percelen een geschikte omgeving te creëren waar nuttige organismen, waaronder ook vogels, zich thuis voelen.

Steenuil De steenuil is het symbool voor het kleinschalige landschap met oude knotwilgen, hoogstamboomgaarden en oude stallingen. In veel Vlaamse gemeenten wordt een subsidie toegekend voor het aanplanten en het onderhoud van knotwilgen en hoogstamboomgaarden. Deze subsidie draagt bij tot hun instandhouding en zorgt na verloop van tijd voor nieuwe geschikte broedlocaties voor de steenuilen.

Naast het goed onderhouden van knotwilgen en hoogstamboomgaarden, kan je het Regionaal Landschap of Natuurpunt contacteren om een nestkast voor steenuilen in je weide of boomgaard te komen ophangen. Dit is gratis. De kleine uiltjes worden vervolgens geringd door medewerkers van Natuurpunt zodat hun verspreiding kan worden opgevolgd. Op de foto op p. 33 worden de jonge steenuiltjes geringd bij hobbylandbouwer Julien Vergucht uit Kruishoutem. Deze uilen

vangen veldmuizen en kevers op je weides en akkers.

Boerenzwaluw De voorkeur van de boerenzwaluw gaat uit naar een landelijke omgeving met boerderijen en stallen, waarbij de aanwezigheid van vee – vooral grote grazers als runderen en paarden – belangrijk is. Boerenzwaluwen broeden vrijwel uitsluitend in stallen en gebouwen op het boeren erf. Het voortbestaan van de soort ligt dus volledig in handen van de landbouwers.

Vanaf half maart komen de boerenzwaluwen aan in onze streken en het duurt dan niet lang voor ze beginnen aan hun nest. Dat heeft de vorm van een vlakke lemen schaal, die ze bouwen vanaf een steun: bijvoorbeeld een uitspringend muurtje, een balk, een richeltje, een lamp of een spijker. Indien dergelijke nestplaatsen niet voorhanden zijn, kan je op geschikte plaatsen (zoals donkere hoekjes in de stal) kunstnesten aanbrengen of latjes van circa 10 cm lang en tenminste 2 cm breed. Zorg ervoor dat katten, ratten en muizen niet bij deze plaatsen kunnen. Verder moet de stal permanent toegankelijk zijn overdag, bijvoorbeeld via een open raam, deur of verluchtingskoker. Boerenzwaluwen houden niet van geverfde muren. Het

.....

Sommige vogels helpen je bij het bestrijden van muizen of insecten.

.....

kalken van muren is echter wel geschikt. Dit geeft een uitstekende absorberende ondergrond om het nest tegen te bouwen. Boerenzwaluwen zijn echter nogal eigenwijs en laten zich niet zo snel tot broeden verleiden met een kunstnest. Aangezien ze frequent naar hun eigen nest van het jaar voordien terugkeren moeten die altijd gespaard blijven.

Boerenzwaluwen zijn grote insectenetters. Buiten de stallen kan het voorzien van wilde hoekjes met een overvloedige vegetatie wilde planten en bloemen voor een extra bron aan insecten zorgen. Let er wel op deze vegetatiestrook niet te behandelen met insecticiden. Ook in de stallen is het beter het gebruik van insecticiden te beperken. Hoe meer boerenzwaluwen je in de stal krijgt, hoe minder insecticiden je nodig hebt. Boerenzwaluwen vangen muggen, vliegen en andere schadelijke insecten in de stal.

Torenvalk Torenvalken komen heel het jaar door overal voor, liefst op het platte-

land, maar ook aan bosranden en soms zelfs in de stad. Ze leven voornamelijk van kleine zoogdieren zoals muizen en insecten. Ze bouwen geen nest, maar kiezen vaak een oud kraaiennest uit om in te broeden. Ook zijn ze fan van nestkasten waar ze uitzicht hebben op een open ruimte zodat ze vanuit hun nest naar voedsel kunnen speuren. Fruitaanplantingen zijn ideaal voor het ophangen van een nestkast voor torenvalken. Voor de fruitteler bieden ze het grote voordeel dat ze de woelmuizen vangen in de plantage. Ook heel wat schadelijke insecten zijn een

Deze akkervogels hangen af van zaden, granen en insecten en dat voedsel is steeds minder te vinden op de akkers. Ook het vinden van voldoende nestgelegenheid en dekking vormt voor veel vogels een probleem. Er zijn een aantal pakketten, met ieder een eigen vergoeding. Voorbeelden zijn graanranden, winterstoppels, gemengde grasstroken en vogelvoedselgewassen. Ook ten behoeve van weidevogels zoals grutto, Kievit, scholekster en slobbeend werden een aantal maatregelenpakketten uitgewerkt. Voorbeelden zijn een uitgestelde

Hier worden de jonge steenuiltjes geringd bij hobbylandbouwer Julien Vergucht uit Kruishoutem. Deze uilen vangen veldmuizen en kevers op je weides en akkers.

smakelijke prooi. De nestkast moet halfopen zijn en 4 m of hoger tegen een boom in een open of halfopen landschap worden opgehangen. Ook in de richtlijnen voor IPM staan nestkasten en zitstangen voor vogels (roofvogels en mezen) opgenomen als mogelijke maatregel.

Andere maatregelen

Vogels eten graag zaden op het veld, maar zaaizaden die behandeld zijn met gewasbeschermingsmiddelen (en die altijd een kleurtje hebben) moet je volledig onderwerken, zodat de vogels ze niet kunnen oppikken. De VLM voorziet een financiële tegemoetkoming voor een aantal vogelondersteunende maatregelen. De beheersovereenkomst akkervogels is gericht op onder meer patrijs, geelgors, gele kwikstaart en veldleeuwerik.

maai- of beweidingsdatum, nestbescherming en vluchtstroken. Een compleet overzicht en meer info over de voorwaarden en de financiële tegemoetkoming vind je via www.vlm.be of bij de bedrijfsplanner van VLM. ■

Sofie Vergucht is vrijwilliger bij het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde dieren (VOC) in Merelbeke.

ABC ECO²

Het Agrobeheercentrum Eco² vzw ondersteunt groepen van landbouwers bij het nemen van maatregelen voor vogels en akkervogels. Heb je vragen? Je kan er mee terecht op info@agrobeheercentrum.be.